

HAYEF: Journal of Education

ARAŞTIRMA MAKALESİ/RESEARCH ARTICLE

Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Kısa Formu: Türkçe'ye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Feridun KAYA¹ , Hatice ODACI² ¹Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Bayburt, Türkiye²Trabzon Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Trabzon, Türkiye

Öz

Bu araştırmanın amacı Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Kısa Formu'nun (CDPSÖKF) Türkçe'ye uyarlanması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılmasıdır. Araştırma grubunu 1211 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada CDPSÖKF, Algılanan Stres Ölçeği, Arıcak Benlik Saygısı Ölçeği ve CES Depresyon Ölçeği veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu ortaya konmuştur. Açımlayıcı faktör analizi sonrasında belirlenen yapıyı doğrulamak için yürütülen doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ise belirlenen yapının doğrulandığı görülmüştür. Araştırmada ölçüt bağımlı geçerliğin tespit edilmesi amacıyla yapılan korelasyon analizi sonuçları, üniversite öğrencilerinin algılanan stres ve depresyon düzeyleri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında negatif yönde bir ilişkinin olduğunu göstermiştir. Diğer taraftan benlik saygısı düzeyleri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında pozitif yönde ilişki olduğu gözlenmiştir. Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları kapsamında, iç tutarlık katsayısı 0,81 olarak bulunmuştur. Ölçeğin iki yarı test korelasyonu ise 0,78 olarak bulgulanmıştır. Araştırma sonucunda CDPSÖKF'nin üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlıklarını belirlemede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Güvenirlik, psikolojik sağlamlık, geçerlik

The Adaptation of the Connor–Davidson Resilience Scale Short Form into Turkish: A Validity and Reliability Study

Abstract

The aim of this research is to adapt the Connor-Davidson Resilience Scale Short Form (CDRSSF) into Turkish and perform validity and reliability studies on it. The research group comprised 1211 university students. Data collection tools included the CDRSSF, CES Depression Scale, Self-Esteem Scale, and Perceived Stress Scale. The exploratory factor analysis results revealed that the scale has a single-factor structure. A confirmatory factor analysis was completed to confirm the structure determined by the exploratory factor analysis. The same appeared to confirm this structure. A correlation analysis results was performed to identify the criteria-dependent validity in the research. The results show a negative correlation between the psychological resilience levels of university students with perceived stress and depression levels. However, there was a positive correlation observed between psychological resilience with self-esteem. The internal consistency coefficient was found to be 0.81 within the scope of reliability studies for the scale. Two half-test correlations of the scale was documented as 0.78. The results of the research show that the CDRSSF is a valid and reliable measurement device to measure the psychological resilience of university students.

Keywords: Reliability, resilience, validity

Bu çalışma 20. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

İletişim Kurulacak Yazar / Corresponding Author: Feridun KAYA **E-posta / E-mail:** feridunkaya25@gmail.com

Cite this article as: Kaya F. & Odacı H. (2021). Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Kısa Formu: Türkçe'ye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *HAYEF: Journal of Education*, 18(1): 38-54.

Giriş

Psikolojik sağlamlık bireyin zorluklar karşısında güçlü kalabilmesi, esnek olması ve yaşanan sarsıntıdan sonra toparlanabilmesi olarak ifade edilmektedir (Doğan, 2015). Psikolojik sağlamlık geri tepme, geri dönme veya olumsuz durumdan kurtulmayı ifade etmektedir. Kavramsal inceleme yapıldığında psikolojik sağlamlık kelimesinin İngilizce karşılığı olan “resilience” kelimesinin “resile” kökünden geldiği görülmektedir (Smith ve ark., 2008; Windle, 2011). Psikolojik sağlamlığın bireyin sorun karşısında gelişmesini sağlayan kişisel özellikleri temsil ettiği (Connor ve Davidson, 2003), sorunların üstesinden gelme, yönlendirme ve geri dönme yeteneği ile göreceli olarak istikrarlı bir kişilik özelliği olduğu (Ong ve ark., 2006) öne sürülmektedir. Ayrıca Roth ve Von Collani (2007) psikolojik sağlamlığın bireyi olumsuz duygulara ve yaşam olaylarına karşı koruyarak esneklik, yaratıcılık ve uyum sağlamasını içeren bir kişilik faktörü olarak da görülebileceğini belirtmişlerdir. Diğer taraftan dinamik bir gelişim süreci olarak da tanımlanan psikolojik sağlamlık, koruyucu ve risk faktörleri arasında süregelen değişimin sonucunda ortaya çıkan güçlü ve zayıf yönler arasındaki evrimsel bir süreci de örneklemektedir (Gewirtz ve Edleson, 2007).

Psikolojik sağlamlığın ifade edilmesinde ve ne olduğu konusunda çeşitli açıklamalar olduğu görülmektedir. Bunlardan psikolojik sağlamlığın bir süreç, bireysel bir özellik, bir sonuç veya yukarıdakilerin tümü olarak belirtilip belirtilmediğine göre tanımının değiştiği vurgulanmıştır (Zautra ve ark., 2010, s. 4). Bu bağlamda literatürde psikolojik sağlamlığı ölçmek için var olan ölçme araçları incelenmiştir. Bunlardan Wagnild ve Young’un (1993) psikolojik sağlamlık kavramıyla eşitlik, azim, kendine güven, anlamlılık ve varoluşsal yalnızlığı değerlendirmeyi amaçladıkları görülmüştür. Diğer taraftan Connor ve Davidson (2003) psikolojik sağlamlık kavramıyla; mizah duygusu, öz-yeterlik, sabır, inanç, iyimserlik gibi özellikleri değerlendirmeyi amaçlamışlardır.

Psikolojik sağlamlık ölçüm araçlarının neleri ölçtüğünün yanı sıra psikolojik sağlamlık araştırmalarının üç farklı duruma odaklandığı tespit edilmiştir (Cutuli ve Masten, 2009, s. 837). Bunlardan birincisi kayda değer sorunların yaşandığı bir zaman boyunca iyi işleyen bir fonksiyon olma durumu, bir diğer ifade ile strese direnç olarak gösterilebilir. İkincisi travmatik ya da çok rahatsız edici bir deneyim yaşadktan sonra önceki iyi işleyiş düzeyine geri dönme olarak ifade edilen durumdur. Üçüncü olarak ise ciddi olumsuz koşullar altında ya normal uyum ya da olumlu yeni düzeyleri elde etme durumu olarak gösterilmektedir. Bu durumların yanı sıra psikolojik sağlamlık araştırmaları hem bireylerin iyi oluşlarını sürdüren sosyal, fiziksel ve psikolojik kaynaklara yönelme kapasitelerini hem de bu kaynakların kültürel olarak deneyimlenmesi konusunda bireysel ve toplu kapasitelerinin olduğunu göstermiştir (Zautra ve ark., 2010, s. 12). Psikolojik sağlamlık

konusundaki araştırmalar son yirmi yılda önemli ölçüde artmış ve günümüzde psikolojik sağlamlığın sağlık, yaşam kalitesi ve iyi oluşu üzerindeki potansiyel etkisine ilişkin politika ve uygulamalarla ilgili araştırmaların ilgi gördüğü (Windle, 2011) gözlenmektedir.

Psikolojik sağlamlık ile ilgili ortaya konan araştırma bulguları, bu olgunun bireylerin iyi oluşlarına etki eden önemli bir değişken olduğunu düşündürmektedir. Bu durum da psikolojik sağlamlığın doğasını anlamaya yardımcı olacak araştırmaları ve bu araştırmalarda kullanılabilecek psikometrik ölçme araçlarını gerekli hale getirmektedir. Alanyazında psikolojik sağlamlığı ölçmeyi amaçlayan farklı ölçme araçları mevcuttur. Bunlar; Bruth Koruyucu Faktörler Envanteri (Baruth ve Carroll, 2002), Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (Connor ve Davidson, 2003), Yetişkinler İçin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (Friborg ve ark., 2003), Kısa Psikolojik Dayanıklılık Baş Etme Ölçeği (Sinclair ve Wallston, 2004), Ergen Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (Oshio ve ark., 2003), Kendini Toparlama Gücü Ölçeği (Wagnild ve Young, 1993) ve Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (Smith ve ark., 2008) olarak sıralanabilir. Türkiye’de ise Kendini Toparlama Gücü Ölçeği (Terzi, 2006), Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (Arslan, 2015b), Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (Doğan, 2015), Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (Kararımak, 2010), Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (Basım ve Çetin, 2011) ve Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (Arslan, 2015a) mevcuttur.

Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ile (Connor ve Davidson, 2003), yukarıda adı geçen diğer ölçme araçlarından farklı olarak psikolojik sağlamlık mizah duygusu, öz-yeterlik, inanç, iyimserlik ve sabır gibi özellikler açısından ölçülmesi amaçlanmıştır. Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği’nin orijinal yapısının 25 madde beş alt boyut, Türkçe’ye uyarlanması ise 25 madde 3 boyut olduğu tespit edilmiştir. Psikolojik sağlamlık araştırmalarında sadece psikolojik sağlamlığı değerlendirmek isteyen araştırmacıların daha kısa bir araç arayacakları göz önüne alınarak Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği’nin Kısa Formu geliştirilmiştir (Campbell-Sills ve Stein, 2007). Bu çalışmada gerek psikolojik sağlamlığın belirlenmesine yönelik alanyazında bulunan diğer ölçme araçlarından farklı bir perspektifinden bakıyor oluşu gerekse kısa bir ölçme aracı olması nedeniyle psikolojik sağlamlık ile ilgilenen araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünülen CDPSÖKF’nin Türkçe’ye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla bu araştırmanın amacı Connor ve Davidson (2003) tarafından geliştirilen 25 maddelik psikolojik sağlamlık ölçeğinin Campbell-Sills ve Stein (2007) tarafından üniversite öğrencilerine uygulanarak test edilen 10 maddelik formunun Türk kültüründe bulunan öğrenciler üzerinde geçerlik ve güvenirlik analizlerinin yapılmasıdır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, CDPSÖKF'nin geçerlik ve güvenirliğini belirlemek amaçlandığı için çalışma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeline uygun olarak tasarlanmıştır (Creswell, 2009; Leavy, 2017).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma gurubunu 2017-2018 öğretim yılında üniversitede öğrenim gören toplam 1211 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Çalışmada yer alan katılımcılara ait bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.

Çalışmada Yer Alan Katılımcıların Demografik Özellikleri

Çalışma Grubu	Cinsiyet	N	%
Dil Eş Geçerliği	Kadın	53	71,62
	Erkek	21	28,38
Açımlayıcı Faktör Analizi	Kadın	167	54,40
	Erkek	140	45,60
Doğrulamalı Faktör Analizi	Kadın	196	51,72
	Erkek	183	48,28
Ölçüt Bağımlı Geçerlik/Güvenirlik Analizleri	Kadın	229	50,78
	Erkek	222	49,22

Araştırmanın katılımcıları daha detaylı olarak incelendiğinde, İngilizce Öğretmenliği öğrencisi olan 21'i erkek (%28,38), 53'ü kadın (%71,62) 74 kişi dil eş geçerliği çalışması kapsamında çalışmaya dâhil edilmiştir. Bunun yanı sıra açımlayıcı faktör analizinin örneklemini 167'si kadın (%54,40), 140'ı erkek (%45,60) ve yaşları ortalaması ($\bar{X}=20,72$, $Ss=1,62$) olan 307 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Yapı geçerliğini sağlamak amacıyla yapılan doğrulamalı faktör analizinin örnekleminde ise 196'sı kadın (%51,72), 183'ü erkek (%48,28) ve yaşları ortalaması ($\bar{X}=20,64$; $Ss=1,64$) olan 379 üniversite öğrencisi yer almıştır. Son olarak CDPSÖKF'nin ölçüt bağımlı geçerliği, madde analizleri ve güvenirlik analizleri 222'si erkek (%49,22), 229'u kadın (%50,78) ve yaş ortalaması ($\bar{X}=20,70$, $Ss=1,69$) olan toplam 451 öğrenciyle yürütülmüştür. Alanyazın incelendiğinde örneklem büyüklüğü ile ilgili olarak ölçülen her bir gösterge değişkenin 15 birime sahip olmasının gerekliliğinden söz edilmektedir (Stevens, 2009). İfade edilen ölçütlere göre araştırmanın çalışma grubunda bulunan katılımcı sayısının yapılan çalışmalar için yeterli olduğu ifade edilebilir.

Veri Toplama Araçları

Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Kısa Formu (CDPSÖKF): Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, bireylerin yaşadıkları olumsuz olaylar sonrasında eski hallerine dönebilmelerini sağlayan psikolojik sağlamlıklarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir (Connor ve Davidson, 2003). '0' hiç doğru değil, '4'

neredeyse her zaman doğru şekilde derecelendirilen 5’li likert tipi 25 maddelik bir ölçektir. Ölçeğin güvenirlik ve geçerlik çalışmalarına yönelik yapılan analizler sonucunda iç tutarlık kat sayısı 0,89 olduğu belirlenmiştir (Connor ve Davidson, 2003). Daha sonrasında ölçek maddelerine yönelik yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin kısa formları ortaya çıkmıştır. Campbell-Sills ve Stein (2007) tarafından 1743 üniversite öğrencisi üzerinde 10 maddelik ölçeğin güvenirlik ve geçerlik çalışması yapılmıştır. Ölçeğin güvenirlik ve geçerlik çalışmalarına yönelik yapılan analizler sonucunda doğrulayıcı faktör analizi uyum indeksi değerlerinin kabul edilebilir olduğu ve iç tutarlık kat sayısının 0,85 olduğu belirlenmiştir (Campbell-Sills ve Stein, 2007). Ölçekten örnek madde olarak “Değişiklikler karşısında uyum sağlayabilirim” ve “Stresle mücadele etmek durumunda kalmak beni daha da güçlendirebilir” maddeleri verilebilir. Ölçekten alınan puanların yüksekliği psikolojik sağlamlığın yüksek olduğu şeklinde değerlendirilmektedir.

CES Depresyon Ölçeği: Ölçek, bireylerin depresyon düzeylerini belirlemek amacıyla Radloff (1977) tarafından geliştirilen 20 madde 4’lü derecelendirmeli öz-bildirim ölçeğidir. Ölçeğin Türk kültürü için uyarlama çalışması Tatar ve Saltukoğlu (2010) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek negatif duygu, pozitif duygu, somatik semptomlar ve kişiler arası problemler olarak 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte “Kendimi depresyonda hissettim” ve “Kendimi yalnız hissettim” gibi maddeler bulunmaktadır. Ölçeğe yönelik yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışması sonucu iç tutarlık katsayısı 0,75 ile 0,90 arasında, iki yarı güvenirliği 0,89 ve test tekrar test güvenirliği 0,69 olarak bulunmuştur (Tatar ve Saltukoğlu, 2010). Bu çalışma kapsamında ölçeğin güvenirliği hesaplanmıştır. Bu çalışma kapsamında ölçeğin iç tutarlık katsayısı 0,89 olarak belirlenmiştir.

Benlik Saygısı Ölçeği: Ölçek, bireyin benlik saygısını ölçmek amacıyla Arıcak (1999) tarafından geliştirilen 20 madde 5’li derecelendirmeli öz-bildirim ölçeğidir. Ölçek alternatifler ve kontrol olarak iki boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte “Kendime güvenirim” ve “İhtiyaçlarımı karşılayabilecek yeterlikteyim” gibi maddeler bulunmaktadır. Ölçeğe yönelik yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışması sonucunda ölçeğin toplamı için iç tutarlık katsayısı 0,90 ve test-tekrar test güvenirliği 0,70 olarak bulunmuştur (Arıcak, 1999). Bu çalışma kapsamında ölçeğin iç tutarlık katsayısı 0,91 şeklinde tespit edilmiştir.

Algılanan Stres Ölçeği: Ölçek, bireyin yaşamında stresli olarak değerlendirdiği durumların düzeyini ölçmek için Cohen ve ark., (1983) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 14 maddelik beşli likert tipi bir ölçme aracıdır. Ölçeğin Türk kültürü için uyarlama çalışması Eskin ve ark., (2013) tarafından yapılmıştır. Ölçekte “Geçen ay, kendinizi ne sıklıkta sinirli ve stresli hissettiniz?” ve “Gecen ay, ne sıklıkta yapmanız gereken şeylerle başa çıkamadığınızı fark ettiniz?” gibi maddeler bulunmaktadır. Ölçeğe yö-

nelik yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışması sonucunda iç tutarlık katsayısı 0,84 ve test tekrar test güvenirliği ise 0,87 olarak hesaplanmıştır (Eskin ve ark., 2013). Bu çalışma kapsamında ise ölçeğin iç tutarlık katsayısı 0,73 olarak belirlenmiştir.

İşlem

CDPSÖKF'nin Türkçe uyarlama çalışmasını gerçekleştirebilmek amacıyla ölçeğin geliştirme çalışmasını yapan Davidson ile iletişim kurulmuş ve gerekli izin alınmıştır. Yazar ölçeğin uyarlanabilme iznini e-mail aracılığıyla bildirmiştir. Daha sonrasında araştırma ilgili üniversitenin eğitim bilimleri etik kurulunun 21/03/2018 tarihli 82554930 sayılı kararı ile alınan izinle birlikte yürütülmeye başlanmıştır. Gerekli izin ve etik kurul sürecinin tamamlanmasından sonra CDPSÖKF'nin uyarlama çalışmaları başlanmıştır. Çalışmada ilk olarak dil eşdeğerliği çalışması yapılmıştır. Dil eşdeğerliği çalışması yapıldıktan sonra ölçek formu üzerinde geçerlik ve güvenirlik analizleri yürütülmüştür. Ölçeğin geçerliğini belirlemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi ve ölçüt bağlantılı geçerliğine bakılmıştır. CDPSÖKF ile beraber veri toplama aracı olarak kullanılacak diğer ölçekler ve kişisel bilgi formu batarya haline getirilerek, üniversitesi de eğitim gören ve gönüllülük esasına göre çalışmaya katılmak isteyen öğrencilere, araştırmacılar tarafından derslerden sorumlu akademisyenlerden izinler alınarak ders saatlerinde uygulanmıştır. Veri toplama süreci sonrasında, veriler SPSS 21,0, Lisrel 8,71 programlarına aktarılmış, analizler öncesinde veri seti taranmış ve varsayımlar sınanmıştır. Son aşamada ise araştırma sonuçları raporlaştırılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde CDPSÖKF'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları kapsamında yürütülen 4 farklı çalışmanın bulguları sırasıyla sunulmuştur.

Dil Geçerliği

CDPSÖKF'nin dil eş değerliğini belirlemek amacıyla ölçeğin orijinal formu ile çeviri sonucunda elde edilmiş Türkçe formu arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bu aşamada birinci grupta bulunan 41 öğrenci ölçeğin orijinali olan İngilizce formunu, üç hafta sonrasında ise aynı grup ölçeğin Türkçe formunu işaretlemişlerdir. Diğer grupta bulunan 33 öğrenci ise öncelikle ölçeğin Türkçe formu, üç hafta sonrasında ölçeğin orijinali olan İngilizce formunu doldurmuşlardır. Dil eş değerliğinin tespit edilmesi için belirlenen birinci gruptan elde edilen bulgulara göre hem İngilizce formdan hem de Türkçe formdan elde edilen değerler arasında yüksek düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($r=0,87$, $p<0,001$). Bu sonucun yanı sıra ikinci gruptan elde edilen bulgulara da hem Türkçe formdan hem de İngilizce formundan elde edilen değerler arasında yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu gözlenmiştir ($r=0,93$, $p<0,001$). Yapılan çalışmalar sonrasında elde edilen sonuçlara bakılarak CDPSÖKF'nin Türkçe formunun, İngilizce formuna eşdeğer olduğu söylenebilir.

Yapı Geçerliği

Faktör analizi, ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında ya da ölçeğin farklı bir örneklem için kullanılması amacıyla yapılan araştırmalarda, yapı geçerliğini test etmek için kullanılan tekniklerden birisidir (Çokluk ve ark., 2014). Alanyazın incelendiğinde yapı geçerliğini test etmede açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yöntemlerinin kullanıldığı belirlenmiştir. Bu bağlamda CDPSÖKF'nin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla hem açımlayıcı hem de doğrulayıcı faktör analizi işlemleri yürütülmüştür.

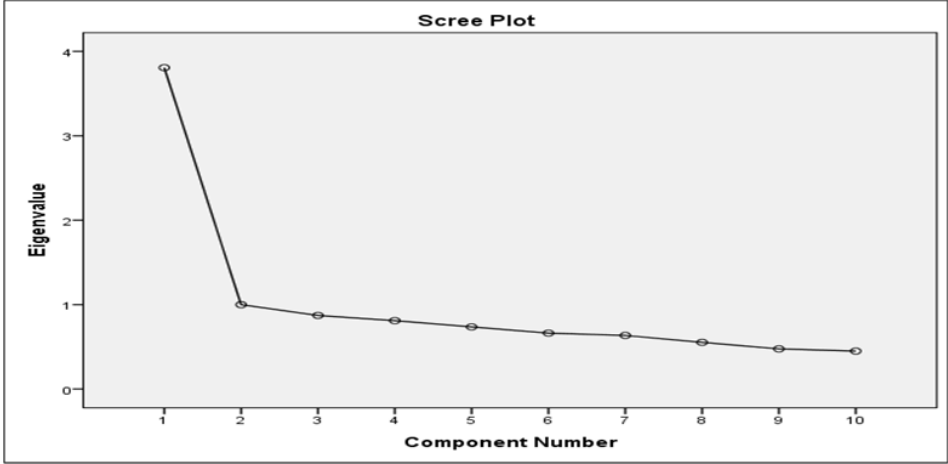
Açımlayıcı faktör analizi (AFA)

CDPSÖKF'nin orijinal formunun Türk kültüründe bulunan üniversite öğrencileri üzerinde uygulanıp uygulanmayacağını belirlemek amacıyla AFA işlemleri yürütülmüştür. Açımlayıcı faktör analizi kapsamında birçok faktörleştirme yöntemi olmakla birlikte bu çalışma kapsamında kullanılan yöntem ise maksimum olasılık faktör analizidir. Alan yazın incelendiğinde faktör çıkartma tekniklerinde farklı ölçütlerin kullanıldığı görülmektedir (Karaman ve ark., 2017). Bunlardan maksimum olasılık yönteminde faktör yüklerinin anlamlı olup olmadığını test etmenin ve faktörler arasındaki korelasyon katsayılarını görmenin mümkün olduğu bildirilmektedir (Şencan, 2005). Ayrıca maksimum olasılık faktör analizinin, hem açımlayıcı hem de doğrulayıcı faktör analizinde kullanıldığı göz önüne alınarak (Çokluk ve ark., 2014; Mulaik, 2010) her iki faktör analizi kapsamında da maksimum olasılık faktör analizi kullanılmıştır.

Dilsel eşdeğerlik çalışmasının bitiminden sonra açımlayıcı faktör analizlerin yapılması amacıyla 10 maddelik ölçek öğrencilere uygulanmıştır. Açımlayıcı faktör analizi işlemleri öncesinde, veri seti içerisinde aykırı değer olup olmadığına bakılmış ve normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Alanyazın incelendiğinde faktör analizinde kullanılacak verilerin çok değişkenli normal dağılım gösterip göstermediği Bartlett Küresellik Testi ile belirlendiği tespit edilmiştir (Çokluk ve ark., 2014). Bu amaçla yapılan analizler sonucunda CDPSÖKF'nin çok değişkenli normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir ($\chi^2=683,743$, $p<0,001$).

CDPSÖKF'nin geçerlik çalışması kapsamında yapılan ön analizler sonrasında, ölçeğin faktör analize uygunluğu için Kaise-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Küresellik testleri hesaplanmıştır. KMO testi, hem faktör analizi için örneklem büyüklüğünün uygunluğunu hem de ölçekte bulunan her bir değişkenin diğer değişkenler tarafından tahmin edilebilmesi hakkında bilgiler vermektedir (Çokluk ve ark., 2014). Yapılan analizler sonucunda, $KMO=0,88$ ve Bartlett Küresellik testi χ^2 değeri ise 683.743, ($p<0,001$) olarak tespit edilmiştir. Alanyazında Bartlett Küresellik testi değerinin anlamlı olması ve KMO değerinin de 0,60'dan yüksek olması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2002; Field, 2013).

Yürütülen analiz sonrasında elde edilen bulgular incelendiğinde ölçeğin 1 değerinden büyük olan 1 özdeğer bulunmuştur. Ayrıca açımlayıcı faktör analizi kapsamında yamaç-birikinti grafiği de incelenmiştir. Sonuçlar Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1.

Yamaç-birikinti grafiği

Yamaç-birikinti grafiği incelendiğinde ilk ani değişikliğin birinci faktörde meydana geldiği tespit edilmiştir. Bu durum ölçeğin genel bir faktöre sahip olabileceğini göstermektedir (Büyüköztürk, 2002). Tek faktörlü yapının açıkladığı toplam varyans 38.070’dir. Tek faktörlü yapının öz değeri 3.807’dir (%38,07).

Yürütülen analizler sonucunda CDPSÖKF’nin maddelerine ait faktör yük değerlerinin 0,48 ile 0,69 arasında değerler aldığı görülmüştür. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.
Madde Faktör Yük Değerleri ve Açıkladığı Varyans Miktarı

Madde No	Madde Faktör Yükleri
1. Değişiklikler karşısında uyum sağlayabilirim.	0,61
2. Önüme çıkan her şeyle başa çıkabilirim.	0,69
3. Sorunlarla karşılaştığım zaman, onların komik yönlerini görmeye çalışırım.	0,48
4. Stresle mücadele etmek durumunda kalmak, beni daha da güçlendirebilir.	0,58
5. Hastalık, yaralanma ya da benzeri güçlüklerden sonra çabuk normale dönerim.	0,57
6. Engeller olsa da hedeflerime ulaşacağıma inanırım.	0,64
7. Stres altında dikkatim dağılmaz ve açık bir şekilde düşünebilirim.	0,55
8. Başarısızlık karşısında kolay pes etmem.	0,68
9. Yaşamdaki zorluklarla uğraşmada kendimi güçlü bir insan olarak görürüm.	0,69
10. Üzüntü, korku ve öfke gibi hoş olmayan veya acı verici duygularla baş edebilirim.	0,65

Açıklanan Toplam Varyans = %38,07

Kaise-Meyer-Olkin=0,88 ve Bartlett Küresellik testi $\chi^2 = 683.743$, $p < 0,001$

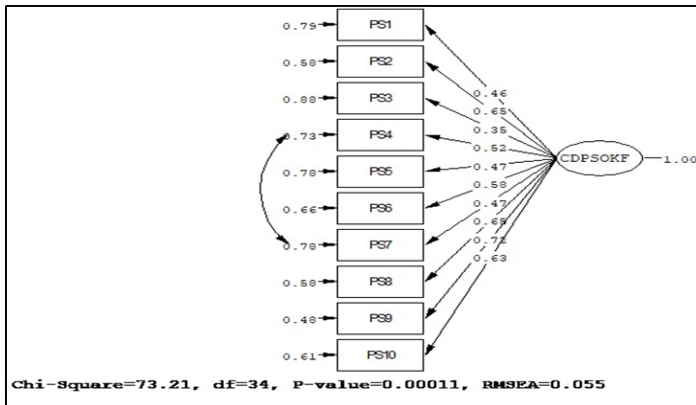
Ölçeğin açıklanan toplam varyans değerinin %38,07 olduğu belirlenmiştir. Konu ile ilgili olarak tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyans değerinin %30 ve daha fazla olmasının ölçek varyansını belirlemek için yeterli olduğunun altı çizildiği görülmüştür (Büyüköztürk, 2016).

Doğrulayıcı faktör analizi (DFA)

Yapı geçerliğini test etmek için kullanılan yöntemlerden bir diğeri ise doğrulayıcı faktör analizidir. Bu amaçla CDPSÖKF'nin açıklayıcı faktör analizi sonrasında elde edilen yapısının üniversite öğrencileri üzerinde doğrulanıp doğrulanmadığını incelemek için DFA kullanılmıştır (Çokluk ve ark., 2014). CDPSÖKF'nin üniversite öğrencileri üzerinde doğrulanıp doğrulanmadığını tespit edebilmek amacıyla yapılan DFA sonucunda çeşitli uyum indekslerinden yararlanılmıştır. Alanyazın incelendiğinde uyum indekslerinde CFI ve NFI için $>0,90$ ve RMSEA ve SRMR için $<0,08$ ölçüt olarak alındığı belirlenmiştir (Bayram, 2013; Hu ve Bentler, 1999; Marsh ve Hocevar, 1988; Şimşek, 2007).

Açımlayıcı faktör analizi işlemi tamamlandıktan sonra 10 maddelik ölçek 379 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinin test edilmesinden önce veri seti içerisinde aykırı değer olup olmadığına bakılmıştır. Veriler arasında aykırı değerlerin olmadığı tespit edildikten sonra normallik varsayımı test edilmiştir. Normallik analizleri için çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Ölçek maddelerinin değerleri incelendiğinde çarpıklık değerlerinin $-0,20$ ile $0,90$ arasında, basıklık değerlerinin ise $-0,05$ ile $0,07$ arasında olduğu görülmüştür.

Yapılan DFA sonucunda model modifikasyon önerileri tespit edilmiş ve bu doğrultuda tek bir modifikasyonun yapılmasına karar verilmiştir. DFA analizinde 4 ile 7 maddeleri arasında modifikasyon işlemi yapılmıştır. Sonuç olarak ölçek maddelerine ait standardize edilmiş değerler incelendiğinde, değerlerin $0,35$ ile $0,72$ arasında değiştiği ve hepsinin de anlamlı olduğu görülmektedir. Bulgular Şekil 2'de paylaşılmıştır.

Şekil 2.

CDPSÖKF'nin DFA sonuçları ve hata varyansları

CDPSÖKF'ye yönelik yapılan DFA sonucunda uyum indeks değerleri ($\chi^2=73,21$; $Sd=34$; $NFI=0,96$; $CFI=0,98$; $RMSEA=0,055$; $SRMR=0,041$) olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi sonucunda her maddeye ait standardize edilmiş değerlerin anlamlılığına ilişkin elde edilen t değerlerinin 6,48 ile 14,87 arasında değiştiği ve hesaplanan t değerlerinin tüm maddeler için $p<0,01$ düzeyinde anlamlı olduğu bulunmuştur. Alanyazın incelendiğinde raporlanması gerekli model uyum indeks değerleri, iyi uyum, kabul edilebilir uyum ve Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Kısa Formu'na yönelik yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum değerleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.

Model Uyum İndeks Değerleri, İyi Uyum, Kabul Edilebilir Uyum ve DFA Sonucunda Elde Edilen Uyum Değerleri

Model uyum indeksleri	İyi uyum	Kabul edilebilir uyum	CDPSÖKF DFA uyum değerleri
X2/sd	$0 \leq X2/sd \leq 3$	$3 < X2/sd \leq 5$	2,15
NFI	$0,95 \leq NFI \leq 1,00$	$0,90 \leq NFI < 0,95$	0,96
CFI	$0,95 \leq CFI \leq 1,00$	$0,90 \leq CFI < 0,95$	0,98
RMSEA	$0 \leq RMSEA \leq 0,05$	$0,05 < RMSEA < 0,08$	0,06
SRMR	$0 \leq SRMR \leq 0,05$	$0,05 \leq SRMR < 0,08$	0,04

CDPSÖKF'nin yapısının doğrulanması amacıyla yapılan DFA sonucunda ölçek maddelerinin doğrulandığı ve uyum indekslerinin tamamının iyi düzeyde olduğu söylenebilir (Bayram, 2013; Hu ve Bentler, 1999; Marsh ve Hocevar, 1988; Şimşek, 2007; Tabachnick ve Fidell, 2014).

Ölçüt Bağımlı Geçerlik, Madde Analizleri ve Güvenirlik

Ölçüt bağımlı geçerlik

CDPSÖKF'nin ölçüt bağımlı geçerlik analizinin test edilmesinden önce, veri seti içerisinde aykırı değer olup olmadığına bakılmış ve normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Normallik analizleri için çarpıklık ve basıklık değerleri değerlendirilmiştir. Değerlere bakıldığında CDPSÖKF'nin puanlarının çarpıklık değerinin 0,20, basıklık değerinin -0,64; depresyon ölçek puanlarının çarpıklık değerinin 0,70, basıklık değerinin -0,25; algılanan stres ölçek puanlarının çarpıklık değerinin 0,39, basıklık değerinin -0,44 ve benlik saygısı ölçeği puanlarının çarpıklık değerinin 0,19, basıklık değerinin -0,48 arasında olduğu görülmüştür. CDPSÖKF'nin ölçüt bağımlı geçerliği için CES Depresyon Ölçeği, Arıcak Benlik Saygısı Ölçeği ve Algılanan Stres Ölçeği ile arasındaki korelasyon değerleri incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.

CDPSÖKF'nin Ölçüt Bağımlı Geçerliğine İlişkin Bulgular

Değişkenler	1	2	3	4
CDPSÖKF	1			
Algılanan Stres	-0,38**	1		
Depresyon	-0,29**	0,59**	1	
Benlik Saygısı	0,47**	-0,45**	-0,57**	1

** $p<0,01$

Tablo 4 incelendiğinde CDPSÖKF’den elde edilen puanlar ile depresyon ve algılanan stres arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı ilişkilerin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca CDPSÖKF’den elde edilen puanlar ile benlik saygısı arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen bulgular doğrultusunda CDPSÖKF’nin ölçüt bağımlı geçerliğinin sağlandığına karar verilmiştir.

Madde analizi ve güvenilirlik çalışmaları

CDPSÖKF’de bulunan maddelerin ölçtüğü özellik bakımında kişileri ayırt etmede ne kadar yeterli oldukları ve ölçmek istediği özelliği ölçüp ölçemediğini belirlemek için ilk olarak madde-toplam korelasyonu incelenmiştir. Daha sonrasında ölçekten alınan puana göre kişiler alt %27 ve üst %27’lik gruplara ayrılmış ve bu gruplar arasında madde puanları açısından bulunan farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için *t* testi yapılmıştır. Bu çalışmaların yanı sıra ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için iç tutarlık katsayısı ve iki yarı test korelasyonuna bakılmıştır (Field, 2013; Fraenkel ve ark., 2015; Şencan, 2005). Ölçekte yer alan her bir madde için madde ortalamaları, standart sapmaları, madde-toplam korelasyonları, alt %27 ve üst %27’lik grupların madde puanları arasındaki farkın anlamlılığı için *t* testi sonuçları, ölçeğin iç tutarlık katsayısı ve iki yarı güvenilirlik değerlerine Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5.
CDPSÖKF’ye İlişkin Ortalama, Standart Sapma, Madde Toplam Korelasyonları, %27’lik Alt-Üst Grup Farkına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin *t* Testi Değerleri ve Güvenirlik Sonuçları

Madde No	X	Ss	Madde Toplam Korelasyonu	t (Alt %27 Üst %27) (n1=n2=122)
1.	2,75	0,86	0,44	13,54**
2.	2,49	0,88	0,58	15,37**
3.	2,17	1,15	0,34	11,10**
4.	2,31	1,13	0,51	14,59**
5.	2,54	1,03	0,44	12,75**
6.	2,93	0,91	0,49	12,71**
7.	1,69	1,07	0,45	13,31**
8.	2,79	0,90	0,56	15,46**
9.	2,89	0,93	0,57	14,87**
10.	2,67	0,96	0,56	14,42**

Ölçeğin iç tutarlık katsayısı=0,81

İki yarı test korelasyonu=0,78

**p<0,01

CDPSÖKF’nin madde analizleri ve güvenilirlik düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda ölçek maddelerinin madde-toplam test korelasyonları değerlerinin ($r=0,34$) ile ($r=0,58$) arasında değiştiği belirlenmiştir. Alanyazın incelendiğinde, madde-toplam korelasyonlarının 0,30 ve daha yüksek olmasının ölçek maddelerinin geçerliğine ilişkin bir kanıt olarak kullanıldığı görülmüştür (Field, 2013). Yapılan analizler sonucunda madde-toplam test korelasyonları değerlerinin belirlenen ölçütün üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ölçekte bulunan her bir

maddenin %27 alt ve üst grupları arasında madde puanları açısından farklılaşma olduğu, bir diğer ifade ile *t* değerlerinin 11,10-15,46 arasında değiştiği ve hepsinin de anlamlı olduğu belirlenmiştir. Yapılan analizlerin sonucunda ölçek maddelerinin psikolojik sağlık bakımından öğrencileri ayırt ettikleri ve bir başka ifade ile bireyler arası farklılıkları tespit edebildiği ifade edilebilir. Bu çalışmaların yanı sıra ölçeğin güvenilirlik analizleri sonucunda iç tutarlık katsayısı 0,81 olarak bulunmuştur. Ayrıca ölçeğin iki yarı test korelasyonu ise 0,78 şeklinde hesaplanmıştır. Güvenirlik konusunda yapılan alanyazın taramasında genel olarak güvenilirlik katsayısının 0,70 veya daha yüksek olmasının yeterli olduğu görülmüştür (Field, 2013). Yapılan analizler sonucunda CDPSÖKF'nin güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir (Field, 2013; Şencan, 2005).

Tartışma, Sonuç ve Önerileri

Bu araştırmanın amacı Connor ve Davidson (2003) tarafından geliştirilen 25 maddelik psikolojik sağlık ölçeğinin Campbell-Sills ve Stein (2007) tarafından üniversite öğrencilerine uygulanarak test edilen 10 maddelik formunun Türk kültürüne uyarlanması, geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapılmasıdır. Ölçeğin çeviri işlemleri sonrasında İngilizce ve Türkçe formları arasında yüksek düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği kapsamında yapılan hem açımlayıcı hem de doğrulayıcı faktör analizinde 10 maddeli tek faktörlü bir yapı ortaya konmuş ve hedef örnekleme doğrulandığı sonucuna ulaşılmıştır. DFA sonucunda oluşturulan bu modelin uyum indekslerinin tamamının iyi düzeyde olduğu söylenebilir (Bayram, 2013; Tabachnick ve Fidell, 2014). Connor-Davidson Psikolojik Sağlık Ölçeği Kısa Formu'nun geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yürütüldüğü ilk çalışmada, faktör yük değerlerinin 0,44 ile 0,74 arasında bulunduğu, üniversite öğrencileri üzerinde tek boyutlu faktör yapısının doğrulandığı ve güvenirliliğinin ise 0,85 olduğu görülmüştür (Campbell-Sills ve Stein, 2007). İlgili alan yazın incelendiğinde, Connor-Davidson Psikolojik Sağlık Ölçeği'nin 10 maddeli kısa formunun farklı ülkelerde üniversite öğrencileri üzerinde geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yürütüldüğü görülmüştür. Bu çalışmalardan Amerika Birleşik Devletleri'nde yürütülen çalışmada faktör yük değerlerinin 0,53 ile 0,73 arasında bulunduğu, tek boyutlu faktör yapısının üniversite öğrencileri üzerinde doğrulandığı ve ölçeğin güvenilirlik değerinin ise 0,87 olduğu tespit edilmiştir (Hartley, 2012). Bu çalışmaların yanı sıra İspanya'da yürütülen çalışmada ise açıklanan varyans oranının %45 olduğu, faktör yük değerlerinin 0,48 ile 0,76 arasında bulunduğu, tek boyutlu faktör yapısının üniversite öğrencileri üzerinde de doğrulandığı ve ölçeğin güvenirliliğinin de 0,87 olduğu bildirilmiştir (Notario-Pacheco ve ark., 2011). Konu ile ilgili bir diğer çalışma ise İtalya'da yürütülmüş ve üniversite öğrencileri üzerinde 10 maddeli Connor-Davidson Psikolojik Sağlık Ölçeği'nin tek boyutlu faktör yapısının doğrulandığı görülmüştür (Di Fabio ve Palazzeschi, 2012). Yukarıdaki çalışmalardan farklı olarak Connor-

Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin 10 maddeli kısa formunun Nijerya'da bulunan üniversite öğrencileri üzerinde iki boyutlu olduğu tespit edilmiş, madde faktör yükleri 0,39 ile 0,71 arasında bulunmuş, iki boyutlu faktör yapısı doğrulanmış ve ölçeğin güvenirliği 0,81 olarak hesaplanmıştır (Aloba ve ark., 2016). Bu araştırma kapsamında elde edilen sonuçların farklı ülkelerden elde edilen bu sonuçlarla benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Ölçeğin ölçüt bağımlı geçerlik çalışmaları kapsamında ise, CDPSÖKF'den elde edilen puanlar ile depresyon ve algılanan stres arasında negatif yönde ilişkilerin bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca CDPSÖKF'den elde edilen puanlar ile benlik saygısı arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır.

İlgili alanyazında araştırmanın bu sonucuyla benzerlik gösteren başka araştırma sonuçları vardır (Arslan, 2015b; Burns ve ark., 2011; Wilks, 2008). Bu çalışmalardan üniversite öğrencileri ile yürütülen bir araştırmada psikolojik sağlamlık ile depresif belirtiler arasında negatif yönde anlamlı ilişki, yaşam doyumu ile pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Çalışmada ayrıca psikolojik sağlamlığın depresif belirti düzeyini negatif yönde anlamlı bir şekilde, yaşam doyumunu ise pozitif yönde anlamlı bir şekilde yordadığı tespit edilmiştir (Erarslan, 2014). Başka bir çalışmada ise psikolojik sağlamlık ile yaşam doyumu, olumlu duygulanım, benlik saygısı, iyimserlik ve umut arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür (Kararımak, 2007). Aloba ve arkadaşları (2016) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yürütülen çalışmada da benlik saygısı ve psikolojik sağlamlık arasında pozitif yönde anlamlı ilişki, depresyon ile ise negatif yönde anlamlı ilişkinin olduğu bulunmuştur. Benzer bir diğer araştırmada da psikolojik sağlamlık ile benlik saygısı ve olumlu duygular arasında pozitif yönde, olumsuz duygular ve denetim odağı arasında ise negatif yönde anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır (Kararımak ve Siviş-Çetinkaya, 2011). Bireylerin psikolojik sağlamlık düzeyleri yükseldikçe stres ve depresyon düzeylerinin azaldığı böylece iyi oluşlarının da yükseleceği öngörülmektedir. Ayrıca bireylerin psikolojik sağlamlıkları yükseldikçe benlik saygılarının da yükseldiği ortaya çıkmıştır.

CDPSÖKF'nin güvenirlik çalışmaları kapsamında yapılan analizler sonucunda, ölçekteki maddelerin geçerliklerinin yüksek olduğu bulgulanmıştır. Ölçekte bulunan maddelerin ayırt ediciliklerini belirlemeye yönelik yapılan bağımsız gruplar için t testi değerlerinin anlamlı olması ise ölçek maddelerinin psikolojik sağlamlık bakımından bireyler arası farklılıkları ortaya çıkarabildiğini ortaya çıkarıcı niteliktedir. CDPSÖKF'nin iç tutarlık katsayısı ve iki yarı test korelasyonu sonuçları ise ölçeğin iyi düzeyde güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Yukarıda ifade edilmiş olan analizlerin sonuçlarına bağlı olarak, CDPSÖKF'nin psikolojik sağlamlık ile ilgili araştırma yapmak isteyen araştırmacılar tarafından kullanılabilir.

cek geçerliğe ve güvenilirliğe sahip psikometrik bir ölçüm aracı olduğu söylenebilir. Tüm bunlarla beraber bu çalışmayı sınırlayan bazı durumlar da mevcuttur. İlk olarak bu çalışmanın örneklem grubu 1211 üniversitesi öğrencisi ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca çalışmanın veri toplama araçları CDPSÖKF, Algılanan Stres Ölçeği, Arıcak Benlik Saygısı Ölçeği ve CES Depresyon Ölçeği ile sınırlıdır. Ölçeğin psikometrik çalışmaları, eğitim hayatı dışındaki genç yetişkinleri içine alan daha geniş bir örneklemde yinelenabilir. Bununla beraber, veri toplama sürecinde farklı veri toplama araçlarından da yararlanılabilir. Bu araştırma kapsamında ölçeğin test tekrar test güvenilirlik analizi yapılmamıştır. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda ölçeğin test tekrar-test güvenilirliğine bakılması önerilmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – F.K., H.O.; Tasarım – H.O.; Denetleme – H.O.; Kaynaklar – F.K.; Malzemeler – F.K., H.O.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – F.K.; Analiz ve/veya Yorum – F.K., H.O.; Literatür Taraması – F.K.; Yazıyı Yazan – F.K., H.O.; Eleştirel İnceleme – H.O.; Diğer – F.K., H.O.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept– F.K., H.O.; Design – H.O.; Supervision – H.O.; Resources – F.K.; Materials – F.K., H.O.; Data Collection and/or Processing – F.K.; Analysis and/or Interpretation – F.K., H.O.; Literature Search – F.K.; Writing Manuscript – F.K., H.O.; Critical Review – H.O.; Other – F.K., H.O.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynakça/References

- Aloba, O., Olabisi, O., & Aloba, T. (2016). The 10-item Connor–Davidson Resilience Scale: Factorial structure, reliability, validity, and correlates among student nurses in southwestern Nigeria. *Journal of the American Psychiatric Nurses Association*, 22(1), 43-51. doi.org/10.1177/1078390316629971 [\[CrossRef\]](#)
- Arıcak, O. T. (1999). *Grupla psikolojik danışma yoluyla benlik saygısının geliştirilmesi*. (Yayınlanmış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Arslan, G. (2015a). Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin (ÇGPSÖ) psikometrik özellikleri: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması [Psychometric Properties of Child and Youth Resilience Measure (CYRM-12): The Study of Reliability and Validity]. *Ege Journal of Education*, 16(1), 1-12. [\[CrossRef\]](#)
- Arslan, G. (2015b). Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin (YPSÖ) psikometrik özellikleri: Düşük sosyoekonomik örneklemde geçerlik ve güvenilirlik çalışması [Psychometric Properties of

- Adult Resilience Measure (ARM): The Study of Reliability and Validity]. *Ege Journal of Education*, 16(2), 344-357. [CrossRef]
- Baruth, K. E., & Carroll, J. J. (2002). A formal assessment of resilience: The Baruth Protective Factors Inventory. *The Journal of Individual Psychology*, 58(3), 235-244.
- Basim, H. N. ve Çetin, F. (2011). Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nin güvenilirlik ve geçerlilik çalışması [Reliability and Validity Studies of Resilience Scale for Adults]. *Turkish Journal of Psychiatry*, 22(2), 104-114.
- Bayram, N. (2013). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş Amos uygulamaları*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Burns, R. A., Anstey, K. J., & Windsor, T. D. (2011). Subjective well-being mediates the effects of resilience and mastery on depression and anxiety in a large community sample of young and middle-aged adults. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 45(3), 240-248. [CrossRef]
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı [Factor Analysis: Basic Concepts and Using to Development Scale]. *Educational Administration in Theory & Practice*, 32(32), 470-483.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum*. (22. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Campbell-Sills, L., & Stein, M. B. (2007). Psychometric analysis and refinement of the Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC): Validation of a 10-item measure of resilience. *Journal of Traumatic Stress: Official Publication of The International Society for Traumatic Stress Studies*, 20(6), 1019-1028. [CrossRef]
- Cohen, S., Kamarck, T., & Mermelstein, R. (1983). A global measure of perceived stress. *Journal of Health and Social Behavior*, 385-396. [CrossRef]
- Connor, K. M. & Davidson, J. R. T. (2003). Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC). *Depression and Anxiety*, 18, 76-82. [CrossRef]
- Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. (3rd ed.). Los Angeles: Sage publications.
- Cutuli, J. J., & Masten, A. S. (2009). Resilience. In S. J. Lopez (Ed.), *The encyclopedia of positive psychology* (pp. 837-843). Malden: John Wiley & Sons.
- Çokluk, Ö., Şekercioglu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Di Fabio, A., & Palazzeschi, L. (2012). Connor-Davidson Resilience Scale: Proprietà psicometriche della versione italiana [Connor-Davidson Resilience Scale: Psychometric properties of the Italian version]. *Counseling. Giornale Italiano di Ricerca e Applicazioni*, 5, 101-110.
- Doğan, T. (2015). Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması [Adaptation of the Brief Resilience Scale into Turkish: A validity and reliability study]. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 93-102.
- Erarslan, Ö. (2014). *Üniversite öğrencilerinde psikolojik sağlamlık ile depresif belirtiler ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkide benlik saygısı, pozitif dünya görüşü ve umudun aracı rolünün incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Eskin, M., Harlak, H., Demirkıran, F. ve Dereboy, Ç. (2013). *Algılanan Stres Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: Güvenirlik ve geçerlik analizi* [The Adaptation of the Perceived Stress Scale Into Turkish: A Reliability and Validity Analysis]. *New Symposium*, 51(3), 132-140.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. (4th ed.). London: Sage Publications Ltd.

- Friborg, O., Hjemdal, O., Rosenvinge, J. H., & Martinussen, M. (2003). A new rating scale for adult resilience: what are the central protective resources behind healthy adjustment? *International Journal of Methods in Psychiatric Research*, 12(2), 65-76. [\[CrossRef\]](#)
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2015). *How to design and evaluate research in education* (9th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Gewirtz, A. H., & Edleson, J. L. (2007). Young children's exposure to intimate partner violence: Towards a developmental risk and resilience framework for research and intervention. *Journal of Family Violence*, 22(3), 151-163. [\[CrossRef\]](#)
- Hartley, M. T. (2012). Assessing and promoting resilience: An additional tool to address the increasing number of college students with psychological problems. *Journal of College Counseling*, 15(1), 37-51. [\[CrossRef\]](#)
- Hu, L. T. & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55. [\[CrossRef\]](#)
- Karaimak, Ö. (2007). *Deprem yaşamış bireylerde psikolojik sağlamlığa etki eden kişisel faktörlerin incelenmesi: Bir model test etme çalışması*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karaimak, Ö. (2010). Establishing the psychometric qualities of the Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC) using exploratory and confirmatory factor analysis in a trauma survivor sample. *Psychiatry Research*, 179(3), 350-356. [\[CrossRef\]](#)
- Karaimak, Ö. ve Siviş-Cetinkaya, R. (2011). Benlik saygısının ve denetim odağının psikolojik sağlamlık üzerine etkisi: Duyguların aracı rolü [The Effect of Self-Esteem and Locus of Control on Resilience: The Mediating Role of Affects]. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 30-43.
- Karaman, H., Atar, B. ve Aktan, D. Ç. (2017). Açıklayıcı faktör analizinde kullanılan faktör çıkartma yöntemlerinin karşılaştırılması [The Comparison of Factor Extraction Methods Used in Exploratory Factor Analysis]. *GUJGEF*, 37(3), 1173-1193. [\[CrossRef\]](#)
- Leavy, P. (2017). *Research design: Quantitative, qualitative, mixed methods, arts-based, and community-based participatory research approaches*. New York: Guilford Publications.
- Marsh, H. W., & Hocevar, D. (1988). A new more powerful approach to multitrait-multimethod analyses: Application of second-order confirmatory factor analysis. *Journal of Applied Psychology*, 73, 107-117. [\[CrossRef\]](#)
- Mulaik, S. A. (2010). *Foundations of factor analysis. (2nd ed.)*. Boca Raton: Chapman and Hall/CRC. [\[CrossRef\]](#)
- Notario-Pacheco, B., Solera-Martínez, M., Serrano-Parra, M. D., Bartolomé-Gutiérrez, R., García-Campayo, J., & Martínez-Vizcaíno, V. (2011). Reliability and validity of the Spanish version of the 10-item Connor-Davidson Resilience Scale (10-item CD-RISC) in young adults. *Health and Quality of Life Outcomes*, 9(1), 63. [\[CrossRef\]](#)
- Ong, A., Bergeman, C., Biscotti, T., & Wallace, K. (2006). Psychological resilience, positive emotions and successful adaptation to stress later in life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(4), 730-749. [\[CrossRef\]](#)
- Oshio, A., Kaneko, H., Nagamine, S., & Nakaya, M. (2003). Construct validity of the Adolescent Resilience Scale. *Psychological Reports*, 93, 1217-1222. [\[CrossRef\]](#)
- Radloff, L. S. (1977). The CES-D Scale: A self-report depression scale for research in the general population. *Applied Psychological Measurement*, 1(3), 385-401. [\[CrossRef\]](#)

- Roth, M., & von Collani, G. (2007). A head-to-head comparison of big-five types and traits in the prediction of social attitudes: Further evidence for a five-cluster typology. *Journal of Individual Differences, 28*(3), 138-149. [\[CrossRef\]](#)
- Sinclair, V. G., & Wallston, K. A. (2004). The development and psychometric evaluation of the Brief Resilient Coping Scale. *Assessment, 11*(1), 94-101. [\[CrossRef\]](#)
- Smith, B. W., Dalen, J., Wiggins, K., Tooley, E., Christopher, P., & Bernard, J. (2008). The Brief Resilience Scale: Assessing the ability to bounce back. *International Journal of Behavioral Medicine, 15*(3), 194-200. [\[CrossRef\]](#)
- Stevens, J. P. (2009). *Applied multivariate statistics for social sciences*. (5th ed.). New york: Routledge Taylor & Francis Group.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş* (Temel ilkeler ve LISREL uygulamaları). Ankara: Ekinoks.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2014). *Using multivariate statistics* (6th ed.). London: Pearson Education Limited.
- Tatar, A., & Saltukoglu, G. (2010). The adaptation of the CES-Depression Scale into Turkish through the use of confirmatory factor analysis and item response theory and the examination of psychometric characteristics. *Bulletin of Clinical Psychopharmacology, 20*(3), 213-227. [\[CrossRef\]](#)
- Terzi, Ş. (2006). Kendini Toparlama Gücü Ölçeği'nin uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3*(26), 77-86.
- Wagnild, G. M., & Young, H. M. (1993). Development and psychometric evaluation of the Resilience Scale. *Journal of Nursing Measurement, 1*, 165-178.
- Wilks, S. E. (2008). Resilience amid academic stress: The moderating impact of social support among social work students. *Advances in Social Work, 9*(2), 106-125. [\[CrossRef\]](#)
- Windle, G. (2011). What is resilience? A review and concept analysis. *Reviews in Clinical Gerontology, 21*(2), 152-169. [\[CrossRef\]](#)
- Zautra, A. J., Hall, J. S., & Murray, K. E. (2010). Resilience: A new definition of health for people and communities. In J. W. Reich, A. J. Zautra & J. S. Hall (Eds.), *Handbook of adult resilience* (pp. 3-34). New York, NY: Guilford Press.